

PASTORAȚIA CREȘTINĂ A ARMATEI ROMÂNE PE FRONTURILE CELOR DOUĂ RĂZBOAIE MONDIALE

†EMILIAN CRIȘANUL

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Aradului

M-am gândit că este potrivit ca în „Anul omagial al pastorației părinților și copiilor (2020)”, în Patriarhia Română, să prezint câteva aspecte cu privire la slujirea pastorală a ierarhilor și preoților Bisericii noastre (din Mitropolia Moldovei și Bucovinei), pentru ostași români ce au luptat pe fronturile celor două Războaie Mondiale.

Secolul al XX-lea a fost profund marcat de cele două mari conflagrații mondiale (1914-1919; 1941-1945), evenimente la care a participat și țara noastră, având ca obiective unitatea națională, independența și integritatea teritorială.

Ierarhii, clericii și monahii Bisericii noastre au acționat conform intereselor poporului român, implicându-se în realizarea obiectivelor dorite.

Mitropolia Moldovei și Sucevei, păstorită la acea vreme de mitropolitul Pimen Georgescu (1909-1934), a fost implicată în mod direct prin slujitorii săi în tot timpul desfășurării Războiului de Reîntregire a Neamului (1916-1919).

Înainte de intrarea României în război, au fost stabilite condițiile de numire a preoților de armată, la propunerea mitropolitului Pimen, în ședința Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 16 mai 1915.

Preoții pentru armată erau recrutați, pe cât posibil, dintre cei cu Facultatea de Teologie, cu vârsta cuprinsă între 30 și 45 de ani,

la recomandarea chiriarhilor și la cererea Marelui Stat Major, iar numirea lor se făcea de Ministerul de Război¹.

În ziua intrării României în Război, mitropolitul Pimen al Moldovei, printr-o scrisoare pastorală cerea preoților să fie alături de năzuințele poporului, „să însoțească armatele în război să-și facă datoria până și în tranșee, îndemnându-i la luptă pe ostași și de va fi nevoie să moară împreună cu ei pentru țară”².

Preoții erau chemați să meargă în fruntea oștirii, cu „Crucea în mână, căci oștirea e creștină. Cei aleși și orânduți de-a însoți armatele în război, să-și facă datoria până și în tranșee, îndemnând la luptă pe ostași și de va fi nevoie, să moară împreună cu ei pentru lărgirea hotarelor și mărirea țării. Cei de la spitalele de răniți și trenurile de ambulanță, precum și călugării și călugărițele de la „Crucea Roșie”, să însoțească pe ostașii răniți, mângâindu-i și explicându-le că rănille căpătate în război rămân cele mai frumoase podoabe ale unui ostaș viteaz.

Preoții din parohii vor binecuvânta și încuraja pe cei ce pleacă în război, arătându-le recunoștința și cinstea ce se dă acelor cari se jertfesc pentru țară și neam(...).

Nu mai puțin vor purta de grijă pentru mângâierea și ajutorarea familiilor celor plecați în război, asigurând că țara le va ajuta în toate nevoile lor.

În sfârșit, voi, preoții de parohii, în aceste vremuri de război veți chema pe credincioși la rugăciune prin tragearea clopotelor pentru biruința oștirii în acest război (...)³.

Dorind să încurajeze mai mult clericii din eparhia sa, le spunea că: „dacă preoțimea nu va fi la datorie, cu drept cuvânt va fi socotită ca străină de aspirațiile neamului, ceea ce, mai ales acum, ar fi o trădare și o adâncă jignire adusă trecutului Bisericii noastre naționale”⁴. Totodată, mitropolitul îndemna preoții să facă rugăciuni și privegheri, iar la Sfânta Liturghie să rostească ectenii și rugăciuni speciale pentru ajutor (cf. Circularei 2734/1916), apoi să binecuvânteze și să îmbărbăteze pe ostași, pentru ca armata română să biruiască pe dușmani⁵.

Printr-o telegramă-circulară (nr. 2739/19 august 1916) adresată Mănăstirii Neamț și altor opt mănăstiri, mitropolitul îndemna „ca în toate nopțile să se facă priveghere cu rugăciuni pentru izbânda armatei noastre în război”⁶.

Atât în perioada mobilizării armatei, cât și în perioada operațiunilor, activitatea preoților cuprindea două părți: activitatea religioasă și activitatea pastorală. Prima consta în „săvârșirea tuturor slujbelor religioase cerute de împrejurări”, iar a doua consta în „menținerea și ridicarea cât mai mult a moralului trupei, mângâierea celor suferinzi etc.”⁷. Toți preoții erau ajutați de cântăreți la săvârșirea sfintelor slujbe.

În ce privește activitatea religioasă pe timpul mobilizării, preoții trebuie să spovedească și împărtășească,

Mitropolitul Pimen Georgescu

să binecuvânteze trupa la plecarea din garnizoană, spre locul destinat.

Când aveau loc operațiuni militare, activitatea religioasă a preoților cuprindea: „Săvârșirea Sfintei Liturghii, săvârșirea slujbelor religioase ocazionale; înmormântarea celor morți și pomenirea lor”⁸.

Pentru cei răniți în război și care se aflau în spitale, mitropolitul Pimen a dăruit cărți („Psaltirea mică”, „Istoria Seminarului Veniamin”, „Cele 12 Evanghelii”, „Catehismul Bisericii Creștine Ortodoxe”, „Învățătura Creștinismului” de I. Ștefaneli și „Cuvinte sufletești” de

Carmen Sylva), folositoare de suflet pentru lectură, gest apreciat de Societatea Națională de Cruce Roșie în persoana președintelui G.C. Marghiloman⁹.

Datorită faptului că un mare număr de învățători și institutori din localitățile rurale erau mobilizați în război, locurile acestora, la cererea Ministerului Cultelor și Instrucțiunii, erau suplinite de preoți în mod gratuit și obligatoriu.

De asemenea, preoții aveau datoria, atât la orașe, cât și la sate, să săvârșească slujba înmormântării ostașilor jertfiți pentru țară, după toată rânduiala Bisericii, iar în timpul slujbei religioase, sicriul să fie acoperit cu tricolorul românesc.

În timpul războiului au fost mobilizați 252 de preoți: dintre aceștia, 46 au fost demobilizați din diverse motive, 25 au fost dați dispăruți și prizonieri; 5 au murit și 6 preoți au fost răniți; 147 de preoți au fost avansați la gradul de căpitan asimilat.

Din cei 252 de preoți, 135 erau licențiați în Teologie, 10 absolvenți ai Facultății de Teologie, 70 de preoți cu seminarul complet și 10 preoți cu 4 clase seminariale.

Între preoții din Iași care s-au distins și a fost apreciată lucrarea lor pe timpul războiului amintim: Pr. Cicerone Iordăchescu (de la armata „4 Vânători”); Pr. Petrovaru Gheorghe (Regimentul 53/65 Infanterie); Pr. Roșescu C. (Regimentul 13 Infanterie); Pr. Constantinescu C. de la Hârlău (a fost pe fronturile de la Mărășești, Nămolosa, Răzoare și Panciu)¹⁰.

Cea de-a doua conflagrație mondială a afectat Mitropolia Moldovei și Sucevei mai mult decât o făcuse Primul Război Mondial, deoarece teritoriul ei a fost ocupat și afectat de ambele armate aflate în conflict: cea sovietică și cea germană, armata română fiind când de o parte când de cealaltă a taberei.

Arhiepiscopia Iașilor era păstorită de Irineu Mihălcescu, Mitropolitul Moldovei și Sucevei (1939-1947).

Deoarece intrarea României în război era iminentă, în Arhiepiscopia Iașilor s-au organizat cursuri cu preoții și cântăreții bisericești (42 preoți și 62 cântăreți) pentru apărarea pasivă: tehnica gazelor, lupta și mijloacele de apărare în contra lor; utilizarea adăposturilor contra atacurilor aeriene, utilizarea materialelor de apărare și luptă, prevenirea accidentelor; măsuri de stingere a bombelor incendiare; primul ajutor dat victimelor; datoriile Bisericii în aceste împrejurări de a-și apăra fiii¹¹. Din partea Mitropoliei au fost concentrați mai mulți preoți militari, între care amintim Pr. cpt. Claudiu Petrovici, Pr. P. Pantelimon, Pr. cpt. Gheorghe Gh. Tudorache ș.a.

Un exemplu de slujire în timp de război pentru preoți era chiar mitropolitul Irineu, care vizita toate spitalele din regiunea Iași, împărțind cărți de rugăciuni, alimente

Mitropolitul Irineu Mihălcescu

etc. Cărțile de rugăciuni pentru ostașii de pe front erau împărțite prin Societatea „Crucea Roșie”. Între anii 1941 și 1943 au fost donate aproximativ 600.000 cărți de rugăciuni.

La Editura Mitropoliei „Credință și Tradiție” s-au tipărit lucrări de popularizare a învățăturii creștine, precum „Pildele Mântuitorului”, „Minunile Mântuitorului”, „Teologia luptătoare” ș.a.

La mănăstirile de maici Agapia și Văratcă s-au organizat cursuri pentru lucrări practice și pentru infirmiere, la care au participat maici din toată țara. La Mănăstirea Frumoasa au fost adăpostiți pentru un timp 200 de prizonieri.

Referitor la ajutorul acordat de parohiile ieșene Societății „Crucea Roșie”, există o evidență a sumelor acordate pentru sprijinul umanitar¹².

Preoții din orașul Iași săvârșeau slujbe și țineau cuvântări prin rotație răniților și bolnavilor de la Spitalele „Sfântul Spiridon”, Spitalul de mutilați și cel Militar.

În primăvara anului 1944, toate instituțiile primeau ordin de evacuare (cu nr. 1111/1944) a regiunii Moldovei în alte zone ale țării (Banat, Oltenia și Muntenia), iar potrivit acestuia, Decizia mitropolitană prevedea funcționarea Arhiepiscopiei Iașilor pe timpul evacuării, cu personal neevacuabil.

Rămas la Iași pentru a supraveghea treburile mitropoliei, episcopul Valeriu Botoșăneanul a organizat vizite pastorale în locurile unde erau încartiruiți ostașii români. A mers la Divizia a 3-a Infanterie cu Icoana Maicii Domnului, făcătoare de minuni, împărțind tuturor binecuvântarea lui Dumnezeu, cultivând și în acest fel legătura dintre Biserică și Armată¹³.

Revenind acasă, personalul evacuat din Mitropolia Moldovei a găsit multe schimbări: instituții distruse, case bombardate, orașele pline de dărâmături, sărăcie, lipsă de medicamente, mulți răniți și victime ale războiului.

Ajutat de cei doi episcopi vicari, Justinian Vasluianul (hirotonit în luna august 1945) și Valeriu Botoșăneanul, împreună cu clerul și credincioșii, mitropolitul Irineu continuă opera filantropică de ajutorare a copiilor orfani, a elevilor și studenților, precum și a săracilor din parohiile eparhiei.

Urmările negative ale războiului erau evidente, iar clericii și credincioșii aveau datoria morală de a contribui la atenuarea acestora.

Este important că ierarhii, preoții din parohii și monahii au fost alături de ostașii români în lupta pentru apărarea țării, unitatea poporului român și păstrarea valorilor spiritual-culturale.

THE CHRISTIAN PASTORATION OF THE ROMANIAN ARMY ON THE FRONTS OF THE TWO WORLD WARS

Abstract: In the “Homage Year of the Pastoration of the Parents and Children in the Romanian Patriarchy”, we evoke the pastoral ministrations of the hierarchs, of the clergy, and of the monks from the Metropolitan of Moldavia and Suceava, towards the Romanian soldiers who fought for defending our country and for preserving the Orthodox faith, during the two world wars. The pastoral ministrations on the battle fronts, in campaign hospitals and in the territorial hospitals for wounded, it was concretized in religious services, religious assistance, in giving books, brochures, icons, little crosses, food, and clothes. The Church was and remains nigh to the national Army in the struggle for defending the good of the Romanian people.

Keywords: army, Church, mission, pastoration, philanthropy.

NOTE

[1] Gheorghe Nicolescu, Gheorghe Dobrescu, Andrei Nicolescu, Preoții în lupta pentru făurirea României Mari, 1916-1919, Editura Europa Nova, București, 2000, p. 12.

[2] Pr. Scarlat Porcescu, Contribuții aduse de slujitorii bisericești din Arhiepiscopia Iașilor, în anii 1916-1918, pentru făurirea Statului Unitar Român, în revista „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, nr. 9-12, anul LIV, 1978, p. 693.

[3] Apelul adresat preoților de către I.P.S. Mitropolit Pimen la începutul războiului de întregire, în „M.M.”, anul IX, nr. 2-3, 1934, pp. 53-56. Vezi și Ioan Agrigoroaiei, Iașii în anii 1916-1918, Editura Anteros, Iași, 1998, p. 38; Scrisoarea I.P.S. Mitropolit Pimen către preoții Moldovei în vreme de război, în „Evenimentul”, 22 aug. 1916. Sub titlul Cu Dumnezeu înainte, din ziarul „Viitorul”, 30 aug. 1916, este subliniat rolul „Bisericii de conducătoare a sufletelor, care creează solidaritate dintre cler și ostași, dintre preoți și civili, aspecte reliefate de mitropolitul Pimen în pastorală sa către preoții din Moldova”.

[4] †Pimen, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, Circulara cu nr. 2639 din 1916.

[5] Arhiva Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Dosar nr. 81/1916 “Războiul pentru întregirea Neamului”, vol. I.

[6] Ibidem.

[7] Gheorghe Nicolescu, Gheorghe Dobrescu, Andrei Nicolescu, op. cit. p. 13.

[8] Ibidem, pp. 14-19.

[9] Arhiva Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Dosar nr. 81/1916, vol. I.

[10] † Pimen, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, Amintiri din Marele Război, 1923, pp. 62-63.

[11] Arhiva Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Dosar nr. 46/1940.

[12] Idem, Dosar nr. 71, vol. I, 1944.

[13] Idem, Dosar nr. 71, vol. III, 1944.